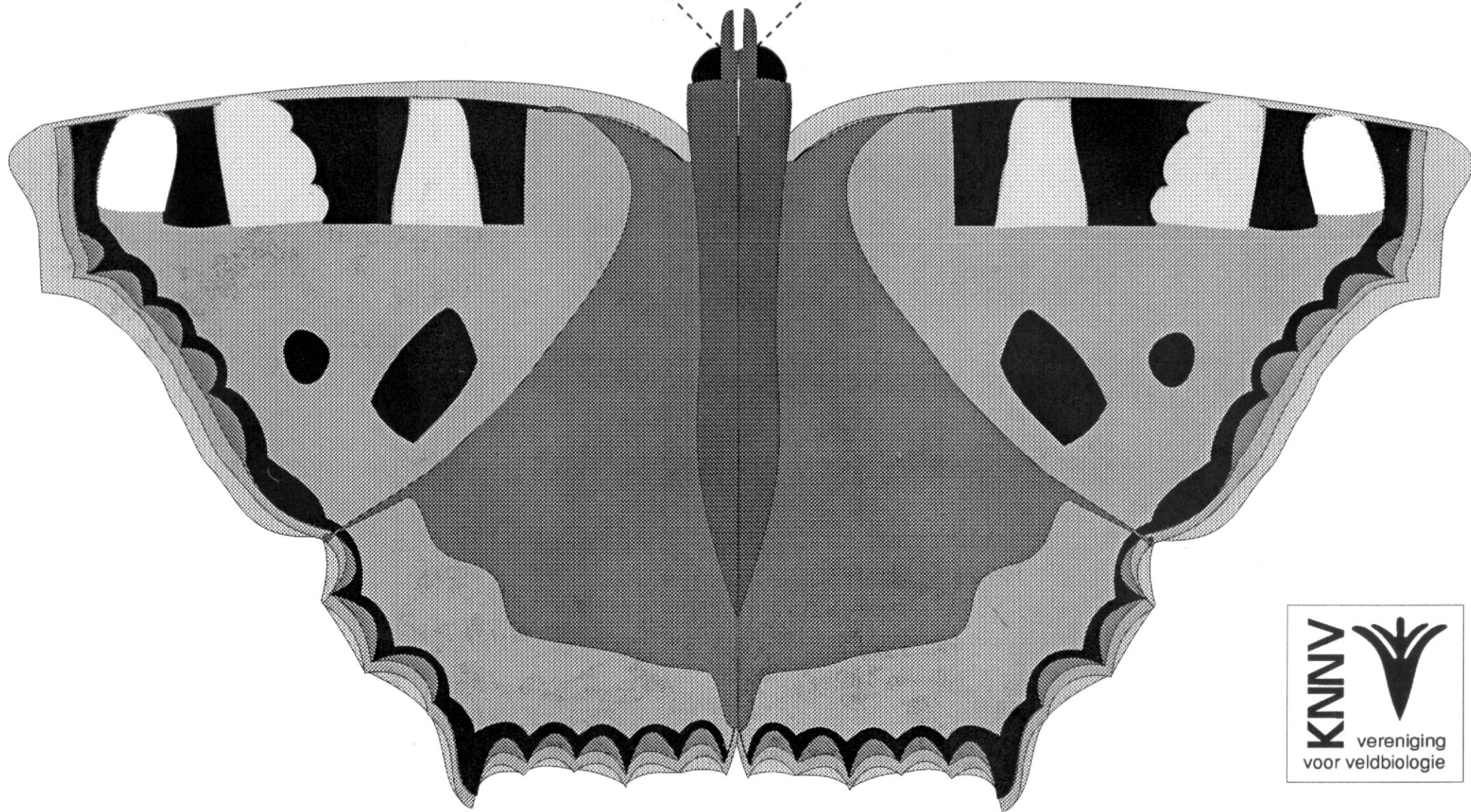

KNNV ZOETERMEER
KWARTAALBERICHT
JANUARI 1995 Nr. 7

KONINKLIJKE NEDERLANDSE NATUURHISTORISCHE VERENIGING KWARTAALBERICHT ZOETERMEER

Nr.7

januari 1995

1 ACTIVITEITEN VAN DE KNNV AFD. ZOETERMEER	3
2 KIJK EENS NAAR HOMMELS! OP KONINGINNE -JACHT	4
3 VAN DE PENNINGMEESTER	4
4 LEZING "TUSSEN EB EN VLOED"	5
5 VERSLAG KNNV-SLOTBIJEENKOMST VAN 1994 OP WOENSDAGAVOND 21 DECEMBER	6
6 BERICHT VAN DE PLANTENWERK GROEP	7
7 KM2 BUYTENWEGH, PLANTENINVENTARISATIE IN EEN ZOETERMEERSE WIJK	8
8 PER HECTARE INVENTARISEREN	9
9 VLEERMUIZEN EN HUN INDICATIEVE BETEKENIS VOOR ZOETERMEER	10
10 DE DAGVLINDEREXCURSIE OP 31 JULI IN HET WESTERPARK	11
11 DE PADDESTOELNEXCURSIE OP 8 SEPTEMBER IN ELSWOUT	11
12 DE PADDESTOELNEXCURSIE OP 1 OKTOBER IN ELSWOUT	12
13 DE PADDESTOELNEXCURSIE OP 2 OKTOBER IN HET VERNEDEPARK	12
14 DE PADDESTOELNEXCURSIE OP 9 OKTOBER IN HET WESTERPARK	12
15 DE PADDESTOELNEXCURSIE OP 16 OKTOBER IN HET WESTERPARK	13
16 DE PADDESTOELNEXCURSIE OP 23 OKTOBER AAN HET NOORD-AA	13
17 DE PADDESTOELNEXCURSIE OP 30 OKTOBER IN HET VERNEDEPARK	14

18 DE PADDESTOELENEXCURSIE OP 27 NOVEMBER IN DE NOORD-AA	14
19 OVERZICHT VONDSTEN PADDESTOELENEXCURSIES	14
20 HET VERSCHIL IN PADDESTOELVONDSTEN IN ZOETERMEER EN ELSWOUT	20
21 STRANDEXCURSIE 27 NOVEMBER	20
22 VLINDERS OP DE FLAT 2	21
23 STUDIEDAG "DE BETEKENIS VAN DE NATUUR IN DE STEDELIJKE OMGEVING" OP ZATERDAG 26 NOVEMBER 1994 IN MEERZICHT	23
24 STREEKROMAN MET MIEREN	23
25 DATA	25
26 NAMEN	27
27 REGISTER	27

1 ACTIVITEITEN VAN DE KNNV AFD. ZOETERMEER

voor het eerste kwartaal van 1995.

1) Lezing met als thema: "Van Muurbloem tot Straatmadelief" op **donderdag 12 januari** in het M.E.C. "De Soete Aarde" aan de v. Leeuwenhoeklaan 15A door Ton Denters, beleidsecoloog bij de provincie Noord-holland en één van de auteurs van het boek met dezelfde titel.

Aanvang: 20.00 uur

2) Ganzenexcursie naar het deltagebied op **zaterdag 21 januari**. Informatie over vervoer, vertrek en tijdsduur bij Jan Parmentier tel. 169210

3) Dialezing met als thema: "Paddestoelen in en rond Zoetermeer" door Peter v. Wely op **donderdag 2 februari** in het M.E.C. "De Soete Aarde" aan de v. Leeuwenhoeklaan 15A. Peter zal aan de hand van ervaringen die hij opdeed tijdens de excursies eind '94 in en buiten Zoetermeer verslag doen van zijn bevindingen. (zie ook elders in dit blad)

Aanvang: 20.00 uur

4) Botanische dag van de Contactcommissie voor floristiek en vegetatiekunde op **zaterdag 11 februari** in het natuurcentrum de "Boshoek", bospad 3 te Schiedam. Grassen en schijngrassen zullen deze dag centraal staan.

Vanaf 10.00 uur staat de koffie klaar.

Voor nadere informatie en een routebeschrijving kunt u bellen naar het secretariaat van de KNNV-CCFV. Bep Dynna van Marsbergen: tel: 03417- 51865

5) Start hommelmkoninginne-zoekactie door Ben Prins op **donderdag 23 februari** in het M.E.C. "De Soete Aarde" aan de v. Leeuwenhoeklaan 15A. Wie ziet de eerste hommelmkoningin in Zoetermeer? Deze actie wordt eind mei beëindigd met een presentatie waarin de resultaten van de zoekactie zijn verwerkt. Zie toelichting op blz. 4.

6) Open avond van de plantenwerkgroep op **woensdag 8 maart** in het M.E.C. "De Soete Aarde" aan de v. Leeuwenhoeklaan 15A.

De inventarisatieplannen voor het nieuwe groeiseizoen zullen besproken worden.

Aanvang 20.00 uur.

Nagegaan zal worden of de KNNV-plantenwerkgroep dit jaar in de periode april-september een cursus voor beginnende floristen kan organiseren die de basiscursus gevolgd hebben. Basiskennis van de drie zoekkaarten wordt bekend verondersteld. Heeft U belangstelling, meldt u dan alvast bij Tilly Kester. Tel: 168650 (M.E.C.)

7) Algemene natuurexcursie op **zaterdag 18 maart** in het Noord-Aa gebied. Onderwerpen die aan de orde komen zijn o.a.: natuurlijk beheer, begrazing, vogels, mossen en korstmossen. Verzamelpunt-/tijd: restaurant Aa-zicht om: 14.00 uur. Geschatte tijdsduur 2 uur, afhankelijk van wat we tegenkomen.

De vogelwerkgroep start een basiscursus "vogels zien en herkennen" op **16 maart** in het M.E.C. "De Soete Aarde" aan de v. Leeuwenhoeklaan 15A. De voorlopig vastgestelde vervolgdata zijn: **23 en 30 maart**.

Verdere informatie: Heleen v.d. Ark tel: 166674

Van harte aanbevolen!

8) Vleermuizen in Zoetermeer op **donderdag 20 april** in het M.E.C. "De Soete Aarde" aan de v. Leeuwenhoeklaan 15A. Peter Lina, werkzaam bij het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij zal in zijn dialezing ingaan op de biologie, bedreiging en bescherming van vleermuizen terwijl Agnes v. d. Linden zal ingaan op de resultaten van het Zoetermeerse onderzoek tot nu toe. Aanvang: 20.00 uur.

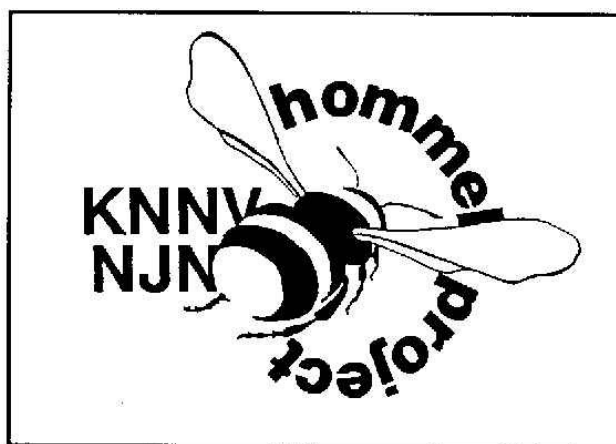
2 KIJK EENS NAAR HOMMELS! OP KONINGINNE -JACHT

Ben Prins

Vorig jaar is er gedurende het weekend van 4 en 5 juni over geheel Nederland gekeken naar zes verschillende hommeloorten. Ook in Zoetermeer hebt u met deze "bijen in bontjassen" kennis kunnen maken. De resultaten van deze landelijke actie van de KNNV, die krant en radio heeft gehaald, zullen dit voorjaar in Natura worden bekend gemaakt.

Dit jaar gaan we niet kijken naar de verspreiding van zes soorten over ons land, maar naar hun verspreiding over het jaar.

De jonge koninginnen,

die als enige overlevenden van het volk van vorig jaar, al vroeg in de lente uit hun winterverblijf te voorschijn komen, doen dat in een voor de soort

kenmerkende periode. We weten, dat de ene soort eerder verschijnt dan de andere. Maar wanneer de koninginnen van de zes soorten precies te zien zijn weten we nog niet. Daarom gaan we nu op KONINGINNE JACHT. Het is de bedoeling, dat u van de verschillende soorten hommels optekent, wanneer u ze voor het eerst ziet. Al vanaf eind februari kunt u bij lekker zonnig weer de eerste hommels verwachten.

Om ze goed te kunnen herkennen, kunt u de waarnemingskaart van vorig jaar gebruiken. Maar als we een beetje financieel geluk hebben, komt er voor ons Gewest van de KNNV een prachtige, uitgebreide herkenningskaart. Bovendien wordt de actie bij ons ingeleid met een speciale lezing en een kleine fototentoonstelling. Helpt u ons wat meer over hommels te weten te komen en GA MEE OP KONINGINNE JACHT.

Verdere inlichtingen bij Ben Prins, Beatrixlaan 81, 2751 XX Moerkapelle; tel. 01793-1749.

3 VAN DE PENNINGMEESTER

Hans Bieze

UITGAVEN 1994, BEGROTING 1995

Inkomsten	1994	1995	Uitgaven	1994	1995
startsaldo	552,76	736,95	afdracht	652,50	825,00
contributie	912,50	1400,00	postzegels	139,50	200,00
boekverkoop	1039,25	800,00	kopieerkosten	190,70	100,00
donaties	572,80	300,00	kosten blad	142,88	600,00
opbrengst cursus	250,00		vergaderkosten	27,90	30,00
tentoonstelling	100,00		sprekers	347,60	150,00
rente	2,13	5,00	kantoorartikelen	17,00	20,00
saldo 1994	736,95		tentoonstelling	281,70	150,00
			inkoop boeken	715,91	650,00
			kosten cursus	144,90	
			werkgroepen	31,90	50,00
			saldo 1994	736,95	466,95
totaal	3429,44	3241,95		3429,44	3241,95

Toelichting:

Aan de inkomstenkant is rekening gehouden met het aantal leden op dit moment.

Aan de uitgavenkant valt vooral de post "kosten blad" op. Deze post is in 1995 zoveel hoger, omdat in 1994 veel kopieerwerk pro deo kon plaats vinden. Voor 1995 zijn de werkelijke kosten opgevoerd.

Per lid moet aan de landelijke KNNV f 27,50 worden afgedragen.

Een kascommissie, bestaande uit les Voogd en Ineke Korteweg, heeft de jaarrekening gecontroleerd en in orde bevonden.

4 LEZING "TUSSEN EB EN VLOED"

Ben Prins

Zie verslag van de strandexcursie (pag. 20)

5 VERSLAG KNNV-SLOTBIJEENKOMST VAN 1994 OP WOENSDAGAVOND 21 DECEMBER

Johan Vos

Jan Parmentier begon de avond met een terugblik op de activiteiten gedurende het afgelopen jaar. Paddestoelen, vlinders en orchideeën bleken zich in een grote belangstelling te mogen verheugen, terwijl de wijkexcursies duidelijk minder aansloegen. Wel heeft zich het ledenbestand in 1994 verdubbeld.

Over de in het nieuwe jaar te volgen koers werd met de aanwezige leden het volgende afgesproken:

1) Onze afdeling zal waar mogelijk samenwerken met de andere Zoetermeerse natuurverenigingen. Met het I.V.N. zijn hierover al afspraken gemaakt, we hopen dat dit in de toekomst ook met de stichting "Bomen overleven" en de Vogelwerkgroep mogelijk zal zijn.

2) Onderzocht wordt of er naast de plantenwerkgroep ook werkgroepen opgestart kunnen worden die zich bezig houden met paddestoelen en insecten.

3) We zullen proberen of we onze wijkactiviteiten nog meer dan dat tot nu toe is gebeurd onder de aandacht van de bewoners kunnen brengen.

Het tweede deel van de avond werd verzorgd door 5 KNNV'ers die een onderwerp naar keuze voor het voetlicht brachten, daarbij gebruikmakend van fraaie lichtbeelden.

Jan Muys deed verslag van zijn vakantie in het voormalige oost-duitsland. Treinen en flora blijken twee onderwerpen te zijn die je in de praktijk uitstekend kunt combineren. Vooral het eiland "Rügen" bleek vele floristische schatten te bevatten.

Mathijs van Hoorn toonde prachtige dia's van de witsnuitlibel, de platbuik en de glassnijder, voor een deel deze zomer gefotografeerd in de Millingerwaard.

Peter van Wely verzorgde een minipaddestoelenlezing. Hij vergeleek de paddestoelenflora van een loofbos aan de binnenduinrand (Elswout) met die van Zoetermeer. Ik zie met spanning zijn "avondvullend programma" van 2 februari tegemoet.

Ben Prins vertelde spannende verhalen over de biologie van wolbijen die hij in z'n tuin op de ezelsoren had bestudeerd. Ook het horrorverhaal over wolhandkrabben die 's nachts uit het water klimmen en Moerkapelle onveilig maken sprak aan.

Als laatste kwam Jan Parmentier aan het woord. Hij liet aan de hand van dia's een aantal hoogtepunten van het afgelopen KNNV-jaar zien. Wij zagen o.a. enthousiast fotograferende KNNV'ers, verschillende paddestoelen, een prachtige vleeskleurige orchis afkomstig van het vogeleiland en een bijzondere slijmzwam uit het natuurbos bij de Noord-Aa.

Het was een zeer geslaagde avond!

6 BERICHT VAN DE PLANTENWERK GROEP

Annet de Jong

Op 3 november 1994 is de plantenwerkgroep bij elkaar geweest en zijn de streeplijsten ingeleverd. Er zijn vele nieuwe soorten voor Zoetermeer gevonden, zoals bijvoorbeeld de *kleine zandkool*, het *straatliefdegras* en zelfs een *bijenorchis*.

De totaallijst zal voor het komende seizoen 1995 een kleine gedaante wisseling moeten ondergaan.

Als het even kan, wordt degene die een nieuwe of bijzondere vondst gedaan heeft, gevraagd om een foto, of als de plant het toelaat, een stukje van de plant mee te nemen. Een beschrijving van de omgeving waar hij groeit is ook altijd handig om die erbij te schrijven of te vertellen.

Door het zien van de plant "in het echt" is de kans groter dat je hem ergens anders ziet, omdat je er een beeld ervan hebt.

Toen Tilly op een van onze bijeenkomsten de *kleine zandkool* had meegenomen zag ik die plant ook bij mij om de hoek. De bal waarmee ik met de kinderen speelde rolde ernaar toe en opeens viel de kleine zandkool op.

Door de foto of de plant mee te nemen is ook de kans op een verkeerde benaming minder. En als we als plantenwerkgroep er niet uit komen, kunnen we het altijd nog opsturen naar de districtscoördinator of het Rijksherbarium.

De gegevens worden opgeslagen op waarnemer, groeiseizoen, kilometerhok/object en mate van voorkomen.

Het komende seizoen is het misschien aardig om ook de groeiplaats weer te geven aan de hand van een code systeem.

Zo hopen we in de loop van de jaren een beeld te krijgen van de soorten die in Zoetermeer voorkomen. Een Flora van Zoetermeer waarin de meest voorkomende soorten beschreven wordt, ligt in de mogelijkheden.

Onze gegevens gaan ook naar de FLORON-districtscoördinator, zodat de gegevens die zij hebben, geactualiseerd kunnen worden. FLORON i.s.m. het Rijksherbarium en het Centraal Bureau voor de Statistiek proberen met de geactualiseerde gegevens inzicht te krijgen in de Nederlandse flora.

Uit opmerkingen tijdens de laatste bijeenkomst bleek dat er belangstelling bestond tot het bestuderen van de Zoetermeerse waterplanten. Komend jaar staat er een "Waterplanten studie-cyclus" op het programma. Het woord "cursus" wordt hier bewust niet gebruikt. Het is de bedoeling dat er samen gezocht en bestudeerd wordt. We hopen hiermee aan het einde van 1995 een redelijk inzicht te krijgen aan wat er zoal aan hogere planten in het Zoetermeerse water voorkomt. Heukels' Flora van Nederland vormt de basis.

Ook de "grassen" blijft voorlopig een groep die wat extra aandacht nodig heeft. In de eerste plaats is er een studie dag in Schiedam op zaterdag 11 febr. zie elders in dit Kwartaal blad. Een "grassen studieavond" zit ook nog in de pen.

Op **woensdag-avond 8 maart 1995** start het nieuwe seizoen voor de plantenwerkgroep om 20.00 uur in de Soete Aarde. Op deze avond wordt onder andere het programma voor het groeiseizoen 1995 gepresenteerd. Een ieder die belangstelling heeft in de flora van Zoetermeer wordt nochmaals van harte aanbevolen om te komen.

Gegevens van de plantenwerkgroep zijn op 26 november voor de eerste keer gepubliceerd! Natuurmonumenten organiseerde een studiedag in Zoetermeer over "De betekenis van de natuur in de stedelijke omgeving." Deze studiedag werd georganiseerd in samenwerking met de gemeente Zoetermeer. In een gezamenlijke tentoonstelling heeft de Plantenwerkgroep één paneel mogen vullen met recente gegevens.

Er is inmiddels ook een Folder van "onze" plantenwerkgroep gemaakt i.s.m. enkele leden! De oplage is expres niet groot, omdat jullie best wel wat op en aanmerkingen mogen maken. Dat hoor ik dan t.z.t wel van jullie.

De allerbeste wensen en een b(l)oeiend 1995 !!!

7 KM2 BUYTENWEGH, PLANTENINVENTARISATIE IN EEN ZOETERMEERSE WIJK

Johan Vos

Toen we in het voorjaar van '94 binnen de plantenwerkgroep besloten om een totaalijst van Buytenwegh te gaan maken bood ik, hoewel zelf niet in Zoetermeer wonend, aan om dat voor mijn rekening te nemen.

Met drie weekendbezoekjes aan Buytenwegh zou ik 90% van de daar aanwezige wilde planten toch moeten kunnen "strepen".

Mijn persoonlijke verwachting was dat ik in deze km2 toch al gauw zo'n 150 spontane soorten moest kunnen vinden.

Ik zal proberen mijn ervaringen hier beknopt weer te geven.

1) één km2 stedelijk gebied is door de in deze wijk aanwezige variatie aan milieutypen een enorme klus. Je kunt absoluut niet volstaan met een steekproef, omdat elke straat weer z'n eigen karakteristieke groeiplekken herbergt. Deze ruimtelijke variatie is overigens '70-tigerjaren wijken zoals Buytenwegh eigen. Verder komt het er wat het beheer in de wijk betreft erg op aan wanneer je je waarnemingen doet. Het gaat er hierbij niet alleen om om de maaiers en schoffelaars voor te blijven maar ook het vegen en of borstelen van de verharding en het "schonen" van de watergangen kan aardig roet in het inventarisatiewerk gooien. Soms was ik net te laat!

Conclusie: je bent er lang niet met drie rondes! Elke maand, van maart tot oktober (= 8 keer) een ronde van een halve dag is veel rieëler, uiteraard afhankelijk van de betrouwbaarheid die je nastreeft. Ook is het zo dat het groeiseizoen in een stadswijk vroeg begint en ook lang doorloopt. Misschien heeft het iets warmere stadsklimaat daar mee te maken.

2)de soortenrijkdom heeft mijn stoutste verwachtingen overtroffen. Met de genoemde handicaps en zonder te beweren compleet te zijn vond ik in 1 km2 Buytenwegh 311 soorten. Dit is bijna 60% van de hele Zoetermeerse flora! Een aantal soorten die in de jaren '70 in Zoetermeerse wegbermen zijn uitgezaaid vond ik terug, soms op de meest

onverwachtse groeiplekken. Het was overigens toch opvallend dat veel soorten heel andere milieus bevolken dan ze volgens de boekjes behoren te doen. Zo heeft een moerasplant als bitterzoet een groot deel van de hete zomer zeer uitbundig in een droge groenstrook aan de Muzieklaan staan bloeien. Ook vond ik een aantal voor Zoetermeer nieuwe soorten die inmiddels aan de totaallijst zijn toegevoegd. Dit zijn: Veldgerst, Goudhaver, Paardebloemstreekzaad, Straatliefdegras, Pluimgierst, Veelwortelig kroos, Meelbes, Breedbladige raket, Ruwe bies, Kleine pimpernel, Tenger vetmuur, Gehoornde klaverzuring, Vijfdelig kaasjeskruid, Klein springzaad en Zegekruid. Ik vond zelfs een soort die niet in de flora van Heukels/v.d. Meyden stond: *Bromus rigidus*, in "Van Muurbloem tot Straatmadelief" Stijve dravik genoemd.

3) knelpunten bij het inventariseren waren:

1. houtige soorten die zich spontaan uitzaaien zijn als kiemplant moeilijk herkenbaar maar vallen wel in de categorie spontane plantengroei. Het gaat dikwijls om wilgesoorten, diverse rozen en nakomelingen afkomstig uit het plantsoenassortiment. (Cotoneasters e.d.)
2. onderwaterplanten en los in het water drijvende soorten zijn lastig in handen te krijgen, tevens staat er in veel watergangen een sterke stroom, zodat er nogal wat het km-hok in en uit drijft.
3. grassen vaak in vegetatieve toestand tussen de verharding aanwezig, blijven lastig om te herkennen. Temeer daar je werkelijk alles kunt verwachten. Niet voor niets werd er tijdens de Floron-excursie van 25 juni o.l.v. Joop Mourik een flink aantal tot dan toe niet opgemerkte grassen ontdekt.

Het geheel overziend denk ik dat er door onze plantenwerkgroep nog heel veel werk verzet moet worden willen wij een goed beeld hebben van de stedelijke flora van Zoetermeer. Het gaat hierbij niet alleen om voldoende menskracht, maar ook om het genereren van kennis over moeilijke groepen binnen onze eigen gelederen. Tevens zal er een standaardaanpak ontwikkeld moeten worden om de stedelijke km²'s op een statistisch verantwoorde wijze te inventariseren. Het uiteindelijk doel is een verantwoorde flora van Zoetermeer uit te kunnen geven, waarin de specifiek Zoetermeerse milieus (ecotypen) beschreven en voorzien zijn van de meest karakteristieke soorten. Hoewel compleetheid een illusie is, zal gestreefd worden naar een redelijke mate daarvan.

8 PER HECTARE INVENTARISEREN

Taeke de Jong

Het in het afgelopen jaar in Zoetermeer en Amsterdam gewekte besef dat het stedelijke district wel eens een belangrijke biologische schatkamer zou kunnen zijn, spreekt stedenbouwkundigen in het bijzonder aan. Ik ben stedenbouwkundige van huis uit en zou graag willen weten wat de stad rijk aan soorten maakt. Als wij dat wisten, zouden we de stedenbouwkundige inrichting daaraan kunnen aanpassen. Dat is naar mijn gevoel stadsecologie in de eigenlijke betekenis van dit veel misbruikte woord. Wat in de stad (door ontwerp te beïnvloeden) varieert zijn bijvoorbeeld licht en vocht.

Deze variaties spelen zich af binnen de honderd meter. Het kilometerhok als inventarisatie-eenheid is daarom te groot om een verband te kunnen leggen met de stedenbouwkundige kenmerken van de biotoop. Inventarisatie per hectare zou een grote stap voorwaarts zijn, maar wellicht nog niet de laatste stap. Ik droom van een stad waarin veel meer mensen betrokken zijn bij de natuurhistorische ontwikkeling dan nu. Ik hoop ook dat er naast belangstelling voor dieren, vooral belangstelling ontstaat voor planten in de directe omgeving. Ik zou willen dat men zich vooral verantwoordelijk ging voelen voor de hectare waarin men woont. Het aantal planten dat daar groeit is voor leken te behappen. De avondwandeling wordt veel aantrekkelijker wanneer men er iets vanaf weet. Daarom streef ik naar een flora die voor leken zoals ik gemakkelijk toegankelijk is, zoals ik voor Buytenwegh voorstelde in het julinumnummer (nr.5) van ons kwartaalbericht. Helaas waren de buurtwinkeliers niet geïnteresseerd. Een flora op buurtniveau zou ongeveer 300 planten tellen. Nu ben ik van plan met behulp van het botanisch basisregister van het CBS, waarin ons lid Lodewijk van Duuren zo'n belangrijk aandeel heeft gehad en de inventarisaties van onze leden Johan Vos en Annet de Jong een flora, gesorteerd naar bladvorm te maken voor Zoetermeer als geheel. Deze is bijna twee keer zo dik als die van Buytenwegh (ruim 500 soorten), en wordt daarmee alweer minder toegankelijk, maar het zou aardig zijn als we daarmee in Zoetermeer meer floristen zouden kweken. Het ideaal van de inventarisatie per hectare komt daarmee belangrijk dichterbij.

9 VLEERMUIZEN EN HUN INDICATIEVE BETEKENIS VOOR ZOETERMEER

Johan Vos

Steeds opnieuw blijkt dat vleermuizen zich mogen verheugen in een grote publieke belangstelling. Nachtelijke avonturen van speurders gewapend met een batdetector spreken blijkbaar tot de verbeelding.

Vleermuizen zijn niet alleen leuk en spannend om op te sporen, hun aan- en afwezigheid levert ons basisinformatie over de ecologische kwaliteit van en de (hoofd)structuren binnen de stad. Het gaat om verblijfsplekken (zomer- en winter), migratieroutes (bomenrijen, watergangen e.d.) en fourageergebieden zoals parken en grotere waterpartijen.

Ook landelijk is de belangstelling voor deze diergroep groot. Aan het eind van dit jaar zal er een verspreidingsatlas gereed zijn, waar ook de Zoetermeerse vleermuizenwerkgroep gegevens voor heeft aangedragen. Op dit moment zijn deskundigen bezig om een landelijk meetnet op te zetten om de ontwikkeling van de verschillende populaties te kunnen blijven volgen. Om dit verantwoord te doen zijn 4 deelmeetnetten nodig. Het gaat om:

- 1) wintertellingen in de periode 15 december- 31 januari.
- 2) kraamkolonies in het voorjaar. In de stad gaat het vaak om gebouwbewonende soorten. Een kraamkolonievraagstuk kan meestal rekenen op de sympathie van de bevolking. Het gaat hierbij hoofdzakelijk om de volwassen vrouwtjes.
- 3) punt/transecttellingen in de periode mei- augustus. Er moet éénmaal per maand gelopen worden langs een vantevoren bepaald transect. Op steeds dezelfde punten langs het transect worden waarnemingen gedaan. Deze methode eist een goede detectorervaring.

4) roepende mannetjes in augustus en september voor aanvullende informatie.

De IVN-vleermuiswerkgroep is in Zoetermeer een aantal jaren geleden begonnen met het inventariseren van de stedelijke vleermuizenbevolking. Dit is gebeurd met behulp van een "batdetector", een apparaat dat de ultrasonore signalen van vleermuizen opvangt en vertaalt in voor de mens hoorbare piepjes. Iedere soort heeft z'n eigen piepjescode! Uit de eerste resultaten bleek dat de dwergvleermuis en de laatvlieger algemeen voorkomen. Ook de watervleermuis, de laatste decennia landelijk gezien in opkomst, werd in de randgebieden van Zoetermeer gesignaleerd.

Het in een geluidswal in Rokkeveen gebouwde winterverblijf heeft tot nu toe nog geen overwinterende vleermuizen opgeleverd.

Helaas zijn er de laatste tijd een aantal werkgroepleden uit Zoetermeer vertrokken en dientengevolge dreigt het vleermuizenonderzoek te stagneren.

Om die reden zou ik een oproep willen doen aan KNNV-leden die geïnteresseerd zijn in in deze interessante diergroep om contact op te nemen met Agnes v. d. Linden (tel. 167818) of Anja v. Beek (tel. 512378)

Er zijn batdetectoren beschikbaar.

10 DE DAGVLINDEREXCURSIE OP 31 JULI IN HET WESTERPARK

Peter van Wely

In het vorige nummer is gewag gemaakt van de dagvlinder-excursie van 31 juli, hier volgt een nader verslag. Het was gelukkig geen hete dag. Er waren ca. 20 mensen. Ik kon die middag iedereen het *icarusblauwtje* en het *bruin blauwtje* van nabij laten zien. Van beide vonden we ongeveer 10 exemplaren, van het *gamma-uiltje* ca. 25! Verder hebben we 3 *hooibeestjes* gezien, 5 *bruinzandoogjes*, 2 *zwartsprietdikkopjes*, 2 *dagpauwogen*, een *atalanta*, enkele exemplaren van het *klein koolwitje* en het *klein geaderd witje*. Van de spanners waren er 4 *lievelingen*.

De show werd echter gestolen door de *grote groene sabelsprinkhaan*. De deelnemers konden hem op mijn hand bewonderen, maar hij nam tot groot genoegen van de overige deelnemers ook plaats op de neus van een dame die het dier van nabij wilde bekijken.

11 DE PADDESTOELENEXCURSIE OP 8 SEPTEMBER IN ELSWOUT

Peter van Wely

Met Jan Parmentier maakte ik een wandeling in Elswout. Doordat er al veel regen gevallen was, waren de paddestoelen er vroeg bij. We vonden veel paddestoelen. Ik volsta met te verwijzen naar de samenvattende lijst van alle paddestoelen-excursies verderop en vermeld hier alleen de bijzonderheden. We vonden 8 soorten russula's, 4 soorten melkzwammen (geslacht *lactarius*), 6 soorten amanieten (geslacht *amanita*) en 3 soorten boleten (geslachten *boletus*, *xerocomus* en *suillus*). Van ongeveer de helft van deze soorten vonden we tientallen exemplaren. Voeg daarbij nog de prachtige houtzwammen zoals de reuzenzwam (*meripilus giganteus*) en

de echte tonderzwam (*fomes fomentarius*) en twee geslachten koraalzwammen (*ramaria* en *clavulina*), dan kunnen we van een geslaagde excursie in een binnenduinrandbos spreken. Zie verder de lijst onder kopje 19 pag. 20 (kolom 8s).

12 DE PADDESTOELNEXCURSIE OP 1 OKTOBER IN ELSWOUT

Peter van Wely

Op deze excursie op het landgoed Elswout in Overveen hebben we zeer veel paddestoelen gezien. De grond was vochtig van de regen in september, maar de dag zelf was droog, een ideale paddestoelendag. Op deze datum waren de koraalzwammen (de geslachten *ramaria* en *clavulina*) optimaal ontwikkeld (in het totaal 5 soorten). We vonden veel prachtige exemplaren. Dit geldt ook voor de mooie parasitaire soorten zoals de porceleinzwammetjes (*oudemansella mucida*), bij tientallen op de dode beuken. Zie verder de lijst onder 19 (kolom 1o).

13 DE PADDESTOELNEXCURSIE OP 2 OKTOBER IN HET VERNEDEPARK

Peter van Wely

Deze excursie werd niet door de KNNV, maar door de stichting "Bomen overleven" georganiseerd. Met goedkeuring van de voorzitters van de KNNV en van "Bomen overleven" geef ik hier ook verslag van de excursies onder die vlag, om een meer compleet natuurhistorisch beeld te kunnen geven van dit paddestoelenjaar.

Belangstellenden kunnen nadere informatie opvragen over de Stichting bij Postbus 7124 2701AC in Zoetermeer.

Het was gelukkig net droog, maar wel met een zwaar bewolkte hemel en zuidwesten wind. De hoofdmoot bestond uit de grote paarssteelschijnridder (*Iepista personata*), de stinksatijnzwam (*Entoloma nidorosum*) en de spitsschubbige parasolzwam (*Lepiota aspera*) en de witte (*Clavulina cristata*) en de asgrauwe koraalzwam (*Clavulina cinerea*). Een leuke vondst was ook de *Conocybe percincta*, gemakkelijk te herkennen aan het afgezakte ringetje om de steel. De andere *Conocybes* hebben meestal geen ring. Twee leuke houtzwammen waren het waaiertje (*Schizophyllum commune*) en de gele trilzwam (*Tremella mesenterica*). Zie verder de lijst onder 19 (kolom 2o).

14 DE PADDESTOELNEXCURSIE OP 9 OKTOBER IN HET WESTERPARK

Peter van Wely

Ook deze excursie werd georganiseerd door "Bomen overleven". Het was die dag lichtbewolkt en zonnig weer. De excursie was zoals gewoonlijk goed bezocht. In grote aantallen troffen we aan: de geschubde inktzwam (*Coprinus comatus*) en de tranende franjehoed (*Psathyrella velutina*).

Fraai waren ook de paarse schijnridders (*Iepista nuda*). We vonden twee soorten melkzwammen, de baardige melkzwam (*Lactarius torminosus*) en de donzige melkzwam (*Lactarius pubescens*). Verder vonden we de zwartwitte veldridderzwam (*Melanoleuca melaleuca*). Leuke vondsten waren de zwarte (*Helvella lacunosa*) en de witte kluifjeszwam (*Helvella crispa*). We vonden de eerste twee fluweelpootjes (*Flammulina velutipes*) en een groepjes streepsteelmycena's (*Mycena polygramma*). Het fluweelpootje is een echte winterpaddestoel die tot in maart kan worden gevonden. Zie verder de lijst onder 19 (kolom 9o).

15 DE PADDESTOELNEXCURSIE OP 16 OKTOBER IN HET WESTERPARK

Peter van Wely

Het was een redelijk zonnige halfbewolkte dag. Drie nieuwe inktzwammen die wij de vorige week niet gezien hadden waren de glimmerinktzwam (*Coprinus micaceus*), het plooirokje of *gevoorde inktzwam* (*Coprinus plicatilis*) en *Coprinus hemorobius*. We vonden nu ook de *straatchampion* (*Agaricus bitorquis*), de witte variëteit van de *gewone beurszwam* (*Volvariella speciosa* var. *speciosa*) en de *broze russula* (*Russula fragilis*). De laatste was nieuw voor het Westerpark!

Een leuke houtzwam was ook nog de *peksteel* (*Polyporus badius*). Heel fraai waren de *kelkjesbekerzwam* (*Rutstroemia firma*) en een familielid van de *dodemansvingers*, namelijk *Xylaria longipes*. Deze paddestoelen had ik nog nooit ergens gevonden. De eerste kon ik ter plaatse determineren met Elseviërs paddestoelengids en de laatste heb ik thuis gedetermineerd. Jan Parmentier heeft de kelkjesbekerzwam gefotografeerd. Zie verder de lijst onder 19 (kolom 16o).

16 DE PADDESTOELNEXCURSIE OP 23 OKTOBER AAN HET NOORD-AA

Peter van Wely

Bij deze excursie van "Bomen overleven" was het aanvankelijk opklarend weer met zuidwesten wind. Halverwege de excursie werden we echter overvallen door een plensbui met onweer die wel een kwartier aanhield. Toch viel de excursie daardoor niet in het water. Mooie vondsten waren een groep *franjechampions* (*Agaricus subperonatus*), een voor de Noord-AA nieuwe russula-soort, de *sierlijke russula* (*Russula gracillima*) en de *oranjerode stropharia* (*Stropharia aurantiaca*) die zich dank zij de houtsnipperpaden in Nederland gevestigd heeft. Verder noem ik nog de *franjevlekplaat* (*Panaeolus sphinctrinus*), de *draadsteelmycena* (*Mycena filopes*) en de *roze mycena* (*Mycena adonis*). Mooie houtzwammen waren de *roodporiehoutzwam* (*Daedaleopsis confragosa*) en de *peksteel* (*Polyporus badius*). Zie verder de lijst onder 19 (kolom 23o).

17 DE PADDESTOELNEXCURSIE OP 30 OKTOBER IN HET VERNEDEPARK

Peter van Wely

Het was zwaarbewolkt na regen met zuidwesten wind.

Deze excursie van "Bomen overleven" vond plaats in een droge pauze, want aan het eind van de middag na de excursie begon het weer te regenen. Ik vind de vondsten van de *grote paarssteelschijnridder (lepista personata)*, de *braakrussula (russula emetica)*, en de *jodoformgordijnzwam (cortinarius obtusus)* het meest vermeldenswaard. Deze soorten heb ik in Zoetermeer tot nu toe alleen in het Vernèdepark gevonden. Dat was tot voor kort ook het geval met de *streepsteelmycene (mycena polygramma)*. Op 9 oktober vond ik deze soort nu echter ook in het Westerpark en op 23 oktober in de Noord-AA. Zie verder de lijst onder 19 (kolom 30o).

18 DE PADDESTOELNEXCURSIE OP 27 NOVEMBER IN DE NOORD-AA

Peter van Wely

Het was bij deze excursie van "Bomen overleven" zwaarbewolkt, droog en vrijwel windstil. Het meest vermeldenswaard zijn de volgende vondsten: de *valse kopergroenzwam (stropharia cyanea)*, de *dooiergele mestzwam (bolbitius vitellinus)*, *mycena corticola*, de *draadsteelmycena (mycena filopes)*, *galerina vittaeformis*, de *franjevampion (agaricus subperonatus)*, het *waaiertje (cicophyllum commune)*, de *roodporiehoutzwam (daedaleopsis confragosa)*, karakteristiek voor het wilgenbroekbos), het *ruig elfenbankje (trametes hirsuta)*. Zie verder de lijst onder 19 (kolom 27n).

19 OVERZICHT VONDSTEN PADDESTOELNEXCURSIES

Peter van Wely en Taeke de Jong

In onderstaande tabel is een meer volledige alfabetische lijst van paddestoelen gegeven die in de excursies zijn aangetroffen. De aantallen geven een indicatie van de frequentie. De kolommen zijn naar data geordend (8s = 8 september 1994, 1o = 1 oktober 1994 enzovoort). De eerste twee kolommen hebben betrekking op Elswout, de andere op Zoetermeer.

Wie heeft deelgenomen aan een excursie kan de betreffende vondsten in de alfabetische lijst van zijn paddestoelengids aankruisen, de bladzijde in deze lijst aangeven en alsnog bekijken wat zij/hij heeft gezien.

De lijst geeft bovendien een aardig beeld van welke paddestoelen er in de omgeving te vinden zijn, zodat een selectie in de eigen paddestoelengids kan worden aangebracht.

paddestoelenlijst		Elswout		Zoetermeer					
latijnse naam	datum:	8s	1o	2o	9o	16o	23o	30o	27n
<i>agaricus subperonatus</i>							10		2
<i>agaricus bitorquis</i>					2	4			
<i>amanita citrina</i>		5	2						
<i>amanita fulva</i>		1							
<i>amanita muscaria</i>		2							
<i>amanita pantharina</i>		10							
<i>amanita phalloides</i>		15	1						
<i>amanita rubescens</i>		15							
<i>armillariella bulbosa</i>			200		10	30			
<i>armillariella mellea</i>			50		30				
<i>bjerkandera adusta</i>					10	40	15		30
<i>bjerkandera fumosa</i>			20		40				
<i>bolbitius vitellinus</i>						2			3
<i>boletus edulis</i>		4							
<i>calocera cornea</i>		10							
<i>chondrostereum purpureum</i>				1					
<i>clavulina cinerea</i>			15	10					
<i>clavulina cristata</i>			8	4					
<i>clitocybe phyllophila</i>				10					
<i>clitocybe infundubuliformis</i>			6						
<i>clitocybe metachroa</i>			8						
<i>conocybe percincta</i>				1	1				
<i>conocybe tenera</i>				1		2			
<i>coprimus disseminatus</i>				200	200	80			
<i>coprimus hemerobius</i>						2			

paddestoelenlijst		Elswout		Zoetermeer					
latijnse naam	datum:	8s	1o	2o	9o	16o	23o	30o	27n
<i>coprinus atramentarius</i>				10			25	3	8
<i>coprinus comatus</i>				5	200	50	2	5	3
<i>coprinus lagopus</i>									10
<i>coprinus micaceus</i>				40		25			20
<i>coprinus plicatilis</i>				1	1	1			
<i>cortinarius obtusus</i>								1	
<i>dacrymyces stillatus</i>								40	
<i>daedaleopsis confragosa</i>							8		15
<i>entoloma nidorosum</i>				80					
<i>fistulina hepatica</i>			1						
<i>flammulina velutipes</i>					2	15			30
<i>fomes fomentarius</i>		25	30						
<i>galerina vittaeformis</i>									2
<i>ganoderma applanatum</i>		10			5				
<i>hebeloma sacchariolens</i>					4				
<i>hebeloma crustuliniforme</i>				5		3			
<i>hebeloma mesophaeum</i>				15	3	1	1		
<i>helvella crispa</i>					1				
<i>helvella lacunosa</i>					10	1			
<i>hirneola auricula-judae</i>		5	1					20	
<i>hygrophorus conicus</i>					5	2			
<i>hypholoma fasciculare</i>			100	50	40	30	1		
<i>hypoxylon ferrugineum</i>						400			
<i>inocybe fastigiata</i>		3							
<i>inocybe geophylla var. lilacina</i>						2			

paddestoelenlijst		Elswout		Zoetermeer					
latijnse naam	datum:	8s	1o	2o	9o	16o	23o	30o	27n
<i>inocybe squamata</i>						1			
<i>laccaria amethystina</i>		15	25						
<i>laccaria laccata</i>			15		100	20	1		
<i>lactarius circellatus</i>		1							
<i>lactarius blennius</i>			10						
<i>lactarius necator</i>		1							
<i>lactarius pubescens</i>					10	1			
<i>lactarius quietus</i>		40	15						
<i>lactarius subdulcis</i>		25	15						
<i>lactarius torminosus</i>					2				
<i>langemannia gigantea</i>				3					
<i>lepiota aspera</i>				10					
<i>lepista nuda</i>					6				
<i>lepista personata</i>				15				15	
<i>lyophyllum decastes</i>					50	90			
<i>marasmius oreades</i>					2	1			
<i>marasmius rotula</i>		10							
<i>marasmius urens</i>		20	1						
<i>marasmius wynnei</i>			50						
<i>melanoleuca melaleuca</i>				2	1				
<i>meripilus giganteus</i>		50	100						
<i>mycena adonis</i>							2		
<i>mycena alcalina</i>			30						
<i>mycena corticola</i>						6			25
<i>mycena filopes</i>			4				3		2

paddestoelenlijst		Elswout		Zoetermeer					
latijnse naam	datum:	8s	1o	2o	9o	16o	23o	30o	27n
<i>mycena galericulata</i>						30		3	
<i>mycena polygramma</i>					25		1	5	
<i>mycena pura</i>			4						
<i>naucoria escharoides</i>							5		
<i>otidea onotica</i>		4							
<i>oudemansiella radicata</i>		1							
<i>oudemansiella mucida</i>		3	100						
<i>panaeolus sphinctrinus</i>							1		
<i>paxillus involutus</i>			2						
<i>peziza vesiculosa</i>			3						
<i>phaeobulgaria inquinans</i>			100						
<i>pholiota alnicola</i>					4	1	5		
<i>pholiota squarrosa</i>			10						
<i>polyporus badius</i>						1	3		
<i>polyporus squamosus</i>			1						
<i>psathyrella candolleana</i>					1	2			
<i>psathyrella microrhiza</i>						1	1		
<i>psathyrella gracilis</i>							3		
<i>psathyrella pennata</i>							10		
<i>psathyrella velutina</i>		2			100	90	10	5	1
<i>psilocybe rhombispora</i>							2		
<i>ramaria aurea</i>		4	4						
<i>ramaria formosa</i>		3	8						
<i>ramaria stricta</i>		4	40						
<i>russula claroflava</i>		20							

paddestoelenlijst		Elswout		Zoetermeer					
latijnse naam	datum:	8s	1o	2o	9o	16o	23o	30o	27n
<i>russula cyanoxantha</i>		3	1						
<i>russula emetica</i>			5					2	
<i>russula fellea</i>		10	15						
<i>russula foetens</i>		1							
<i>russula fragilis</i>						2			
<i>russula gracillima</i>							6		
<i>russula mairei</i>			1						
<i>russula ochroleuca</i>			10						
<i>russula rosea</i>		10	3						
<i>russula solaris</i>		10	x						
<i>russula sororaria</i>		2							
<i>russula xerampelina</i>		40							
<i>rutstroemia firma</i>						6			
<i>schizophyllum commune</i>				4		2			10
<i>schizopora paradoxa</i>							5		
<i>stropharia aurantiaca</i>							4		
<i>stropharia cyanea</i>									6
<i>suillus bovinus</i>		3							
<i>trametes gibbosa</i>		10	50						
<i>trametes hirsuta</i>									2
<i>trametes versicolor</i>		50			10	20			
<i>tremella mesenterica</i>				5					
<i>tricholoma sulphureum</i>			2						
<i>tricholoma ustale</i>			6						
<i>tubaria furfuracea</i>							10		3

paddestoelenlijst		Elswout		Zoetermeer					
latijnse naam	datum:	8s	1o	2o	9o	16o	23o	30o	27n
<i>volvariella speciosa</i>		3				1	3		1
<i>xerocomus chrysenteron</i>		1	1						
<i>xylaria hypoxylon</i>			40	10	40	50		50	
<i>xylaria longipus</i>						1			

20 HET VERSCHIL IN PADDESTOELVONDSTEN IN ZOETERMEER EN ELSWOUT

Peter van Wely

Het verschil in paddestoelenvondsten in Zoetermeer en de binnenduinrand is aan bovenstaande lijst goed af te lezen. In Elswout vonden we op 7 september en 1 oktober in het totaal 11 soorten russula's (russula), 6 soorten amanieten (amanita), 3 soorten boleten (boletus, suillus en xerocomus), 5 soorten koraalzwammen (ramaria en clavulina) en 10 soorten houtzwammen (waarvan op oude beuken, eiken e.d.: fistulina, fomes, meripilus). Deze soorten zijn kenmerkend voor een oud duinloofbos. De houtzwammen hebben oud loofhout nodig, de andere een humusrijke bosgrond. Deze omstandigheden ontbreken in Zoetermeer. Parken, wegbermen, struwelen, plantsoenen en broekbossen op voedselrijke kleigrond zoals in Zoetermeer leveren andere paddestoelen op. In Zoetermeer vinden we 7 soorten inktzwammen (coprinus), 4 soorten franjehoeden (psathyrella), 4 soorten vezelkoppen (inocybe), 4 soorten gordijnzwammen (cortinarius) enzovoort. We hebben in Zoetermeer toevallig dit jaar 3 soorten russula's gevonden. Dat is een goed teken, er begint kennelijk enige bodemvorming op gang te komen. De vliegenschwam (een amaniet) is hier in 25 jaar tijd slechts drie keer gevonden. Wat dat betreft zijn de verschillen met Elswout nog steeds erg groot, hetgeen te verwachten viel.

21 STRANDEXCURSIE 27 NOVEMBER

Ben Prins

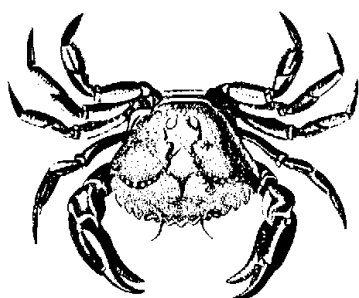
Was de strandlezing op 16 november met zeven mensen al slecht bezocht, deze excursie deed het nog slechter: vijf personen inclusief de excursieleider kwamen er opdagen. Niet erg bevredigend!

We begonnen het bezoek aan het Scheveningse zuiderstrand met een kijkje op het havenhoofd en het havenstrandje er naast. Hierlagen honderden verse kleppen van de *kokkel*, naast lege mosseldoubletten en bossen spiraalwier. Kennelijk leeft de *kokkel* hier nog in grote aantallen. Dit in tegenstelling met de enorme terugval in levende kokkels voor de Hollandse kust.

Een leuke verrassing was de vondst van een twee centimeter groot *muiltje*, dat vastgezogen zat op een losgespoelde *mossel*. Dit slakje was al sinds jaren niet meer levend in Scheveningen.

Het strand ten zuiden van het havenhoofd leverde weinig verrassingen op. Het zag er onaangenaam leeg uit. Geen interessant ebbankje of ander veelbelovend aanspoelsel was er te vinden. Dus moesten we tevreden zijn met de duizenden subfossiele schelpen zoals de verschillende soorten strandschelpen, *nonnetjes*, *brakwaterkokkels*, een klep van de *platte slijkschelp* en wat *tepelhoorns*. Daar tussen lagen de schelpen van de altijd aanwezige *Amerikaanse zwaardschede*.

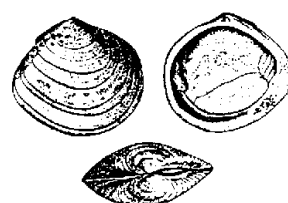
STRANDKRAB

PLATTE SLIJKSCHELP

NONNETJE

Toch hadden de wegblijvers ongelijk. Zelfs een strand van deze slechte kwaliteit levert altijd een hoeveelheid leerzame ervaringen op. En dat hebben ze nu toch maar gemist! Tot een volgende keer dan maar?

22 VLINDERS OP DE FLAT 2

Peter van Wely

In 1989 had ik eindelijk de beschikking over een HPL-lamp. Dat is een felle lamp die tot op grote afstand zichtbaar en ultraviolet licht verspreidt. Als ik nachtvlinders wilde lokken, hing ik hem ca. 10 uur 's-avonds in mijn slaapkamer voor het open raam. Ik liet de lamp daar een paar uur hangen en tussen 12 en 1 uur 's-nachts ging ik terug om te kijken wat de oogst was. Soms waren er weinig vlinders, soms veel. Koude nachten sloeg ik over, omdat ik dan weinig vlinders verwachtte. Hun activiteit wordt door koude immers sterk geremd. Veel regen of harde wind is ook ongunstig, dan zitten de vlinders in rust. Een zwak tot matige wind is goed. Ik zal hier het resultaat van enkele avonden rapporteren. 27 mei 1989 was het een onbewolkte heldere koude afkoelende nacht met een zwakke noordoosten wind. Ik vond slechts 3 nachtvlinders: *pterostoma palpina* (*snuitvlinder*), *rhyacia rubi* en *scotia exclamationis* (twee uiltjes).

12, 13 en 14 juni 1989 waren onbewolkte, zachte nachten, windstil of met zwakke oostenwind. Hoewel de avonden vrijwel gelijke weersomstandigheden hadden, vond ik toch telkens andere soorten vlinders per avond:

	12-jun	13-jun	14-jun
<i>abraxas grossulariata</i>			1
<i>abrostola triplasia</i>		1	
<i>acronycta aceris</i>	1		
<i>acronycta leporina</i>	1		2
<i>acronycta megacephala</i>	1		
<i>acronycta psi</i>	1		
<i>acronycta tridens</i>		1	
<i>amathes c-nigrum</i>	1		1
<i>apamea monoglypha</i>		1	
<i>axylia putris</i>	1	1	1
<i>bapta temerata</i>	1		
<i>biston betularia</i>		1	1
<i>chloroclystis coronata</i>			1
<i>chloroclystis rectangularata</i>		1	1
<i>dysstrona truncata</i>	1		
<i>earias chlorana</i>		1	
<i>elaphria morpheus</i>	1	1	
<i>euphyra horticulata</i>			1
<i>eupithecia absinthiata</i>			1
<i>eupithecia millefoliata</i>			1
<i>eupithecia vulgata</i>		1	
<i>euplexia lucipara</i>			1
<i>harmodia compta</i>		1	
<i>hoplodina ambigua</i>	1		
<i>hyphilare lithargyria</i>	1		
<i>leucania impura</i>		1	
<i>lomaspilis marginata</i>	1		
<i>mamestra oleracea</i>	1	1	1
<i>mamestra persicariae</i>		1	
<i>ochropleura plecta</i>			1
<i>oligia latrumcula</i>	1	2	2
<i>oligia strigilis</i>	1		
<i>ophistograptis luteolata</i>	2	2	3
<i>parastichtis basilinea</i>	2	1	
<i>parastichtis obscura</i>		1	
<i>parastichtis rurea</i>	1	1	
<i>plusia chrysitis</i>			1
<i>pyralis farinalis</i>		1	
<i>pyrausta olivalis</i>	1		
<i>rhyacia ditrapezium</i>	1		
<i>rhyacia rubi</i>			1
<i>rhyacia triangulum</i>	2	3	1

	12-jun	13-jun	14-jun
<i>scopula conjugata</i>			1
<i>scotia exclamationis</i>	3	3	2
<i>scotia puta</i>		1	
<i>scotia segetum</i>		2	
<i>sterha aversata</i>			1
<i>tethea ocularis franki</i>	1		1
<i>tethea ocularis ocularis</i>		2	
<i>tortrix viridana</i>	1		
<i>trigonophora meticulosa</i>		2	
<i>xantorhoë fluctuata</i>		1	2
<i>xantorhoë spadicearia</i>	1		
<i>zanclognata tarsipennalis</i>	1	1	1

Dit zijn al 52 verschillende soorten nachtvlinders. De volgende avonden vond ik steeds weer nieuwe soorten die ik op die drie avonden nog niet gezien had. Samenvattend kan ik zeggen dat ik alleen al in 1989 op mijn slaapkamer bijna honderd soorten op de lamp gezien heb. De grootste groep waren natuurlijk de uiltjes en de spanners.

23 STUDIEDAG "DE BETEKENIS VAN DE NATUUR IN DE STEDELIJKE OMGEVING" OP ZATERDAG 26 NOVEMBER 1994 IN MEERZICHT

Taeke de Jong

De Vereniging Natuurmonumenten, districtscommissie Zuid-Holland hield op 26 november in samenwerking met de Gemeente Zoetermeer een studiedag over de betekenis van de natuur in de stedelijke omgeving. De Gemeente had een indrukwekkende informatiewand opgezet, waarin een variant van ons poster-ontwerp (zie binnenkant kaft) was opgenomen. Sprekers waren de filosoof Kockelkoren ("Niks mooier dan de verstedelijkte natuur"), de provinciale planoloog Hinborch ("Ontwikkeling van de Randstad in de tijd"), de stadsecologe E. Koning (Inrichting van de stedelijke ruimte"), Veld, Werkgroep Ecologische Tuinen ("Bewustzijn van natuurverbondenheid") Hoofd afdeling Voorlichting Natuurmonumenten v.d. Giessen ("Natuurmonumenten en natuurverbondenheid rond de stad"). Een verslag van deze studiedag kan bij mijn en bij Johan Vos worden ingezien.

24 STREEKROMAN MET MIEREN

Marit

Mieren zijn levensgevaarlijk. Dat gelooft u niet zomaar en daarom zal ik u het verhaal vertellen van mijn oudtante Sa. Tante Sa was boerin. Ooit was zij 'Elisa' gedoopt, maar in haar nuchtere boerenfamilie werd die poëtische naam kortgeknauwd tot 'Sa' en het kwam nooit meer goed. Zo'n spraakgebruik gaat over op de kinderen en de kindskinderen en telkens als wij, achterneefjes en -nichtjes, 'Tante Sáhaai!' overhet erf galmden, kromp zij een beetje.

Op het laatst was zij nog maar een heel klein en ach, tante hield juist zo van groots en deftig. Ze kon het niet uitstaan als iets versleert of vervaalde. Dus had ze alles dubbel; voor netjes en voor daags. Nu had er bij tante ooit een oom gehoord, die was 'overleden'. Als kleuter wist ik niet dat dat 'dood' betekende. Ik dacht dus dat ze de onzichtbare oom Gijs bewaarde in de 'mooie' kamer, bij het zondagse servies en de deftige stoelen, met de gordijnen dicht tegen het verschieten. De meneer die tante's koeien kwam melken, die met zijn vuile werkbreek op een oude krant zat en koffie kreeg in een door-de-weeks kopje, dat was, veronderstelde ik, tante's man voor dagelijks gebruik. Ik dacht dat hij zo heette!

Tante Sa was een dame, als wij bij haar logeerden, schaaftde zij aan onze opvoeding; wij dienden te weten Hoe Het Hoorde. Voor meisjes hoorde het anders dan voor jongetjes. Jongens mochten met de knecht mee naar het land, hooien en vies worden. Meisjes bleven schoon en haakten randjes om hun uitzet.

Nu liepen er op tante's erf dieren rond die niet wisten hoe het hoorde. Hanen, die de kippen lastig vielen en heur veren verflodderden. Zulke kerels werden tot de braadpan veroordeeld. Sa's broer ome Dirk kwam ze executeren. Als zo'n haan dan met afgesneden strot aan een boom hing te stuipen, liepen de hennetjes te hoopom zijn neerdruipende bloed te drinken. Leuk toch, die romentiek van het landleven?

Muizen die in de melkbus met kippenvoer verzeilden, werden onvervaard door Sa bij de staart gevat. Ze mepte ze dood tegen de stalmuur en voerde ze aan de varkens. En dan waren er de mieren. Mieren op het straatje, dat stond slordig. Ze liepen onduidelijk rond en knoeiden met zand. Mieren Hoorden Niet. Dus voerde tante Sa een heilige oorlog. Met het fanatisme van de sekte der propere huisvrouwen bestookte ze hun nesten, alsof daarbinnen alle wereldse vuiligheid werd uitgebreed. Ze bewerkte ze met chloor, met giftige pufjes uit de flitsspuit, met keteltjes kokend water, met putsen 'pieterolie'. En soms kreeg ze inderdaad de mieren zover dat die een stukje verderop gingen wonen. Maar gek, op de plek van zo'n verlaten nest wilde nooit meer iets groeien. Daar kwam een soort kratet of een woestijntje. Wel een próper woestijntje.

Uiteindelijk werd tante zelf van haar boerderij verdreven. Niet door de mieren, maar door de stadsuitbreiding. Ze kreeg een popperig bejaardenwoninkje, zonder muizen en zonder hanen. Wel met uitzicht op de eenden, in het plantsoen. Als ome Dirk op bezoek kwam keek hij er verlekkerd naar. Maar je kon kwalijk zo'n vette woerd, door Sa's burens overvoerd met liefde en oud brood, in de pan hakken...

Mieren waren er ook. Volop. Niet alleen in de tuin, vooral ook in de keuken. In de jampot, in de suiker. Het halfje melkwit leek wel krentenbrood. Kokend water noch pieterolie konden het kwaad verhelpen. Dus tsopte tante Sa de bedreigde levensmiddelen in de broodtrommel en zette die op een pan in een teil met water op de keukenvloer. Een fort met gracht, onneembaar voor de mieren. En ja hoor, de mierenkolonnes lieten deze vestinglinks liggen. Zij marcheerden dóór; naar de linnenkast, waar tante een fles abrikozemlikeur koesterde. Niet dat ze pimpelde, welnee. Maar ieder jaar op haar verjaardag maakte zij voor zusters en nichten en andere aanloop vruchtenbowl. Daar ging een scheutje likeur in, zodoende. Ze had die fles al jaren. De hals was versuikerd en daar kwamen de mieren op af. Tante besloot korte metten te maken. Ze dronk de fles achter

mekaar leeg en ging hem in de asemmer gooien. Inmiddels stond ze wel wat wankel op haar benen. En in de keuken, u begrijpt het al, struikelde ze over het broodtrommelfort. De fles bleef heel maar tante Sa brak. Al werd ze in het ziekenhuis wel weer zo'n beetje opgelapt, ze kon niet meer op zichzelf wonen. Ze moest naar een bejaardentehuis, waar ze een kamertje kreeg dicht bij de hemel. Daar waren gelukkig geen mieren. Maar toen er niets meer te bestrijden viel, verveelde ze zich dood. Letterlijk.

Op de rouwkaart zette de familie eindelijk de naam van onze lieve zorgzame tante voluit:

ELISA

Dan nu de moraal. Ziet u nu in hoe gevaarlijk mieren zijn? Ze veroorzaken bodemverontreiniging, woestijnvorming, gifschandalen en ongevallen met dodelijke afloop. Het bewijs is geleverd. Zeg nou zelf.

Marit

25 DATA

Schrijf in uw agenda

12 januari Lezing "Van Muurbloem tot Straatmadelief" in het M.E.C. "De Soete Aarde" aan de v. Leeuwenhoeklaan 15A door Ton Denters, één van de auteurs van het boek met dezelfde titel. Aanvang: 20.00 uur

12 januari Vogelwerkgroep Zoetermeer. Lezing "Vogels in en om Zoetermeer. Spreker Wouter van Heusden. Tijd 20.00 uur in het M.E.C. de Soete Aarde aan de van Leeuwenhoeklaan 15A.

21 januari KNNV Zoetermeer, ganzenexcursie naar het Deltagebied. Informatie over vertrek, vervoer en tijdsduur bij Jan Parmentier tel. 079-169210

28 januari Vogelwerkgroep Zoetermeer, ganzenexcursie naar het Deltagebied. Tijd

8.00 uur parkeerterrein Meerzicht. Onder leiding van Wouter van Heusden.

2 februari KNNV Zoetermeer, dialezing over "paddestoelen in en rond Zoetermeer". Spreker Peter van Wely. Tijd 20.00 uur in het M.E.C. de Soete Aarde aan de van Leeuwenhoeklaan 15A.

9 februari Vogelwerkgroep Zoetermeer. Lezing over de Algemene Inspectiedienst. Spreker nog onbekend. Tijd 20.00 uur in het M.E.C. de Soete Aarde aan de van Leeuwenhoeklaan 15A.

11 februari Botanische dag van de Contactcommissie voor floristiek en vegetatiekunde in Natuurcentrum "de Boshoeck", bospad 3 te Schiedam. Grassen en schijngrassen zullen deze dag centraal staan. Vanaf 10.00 uur staat de koffie klaar. Voor meer informatie en een routebeschrijving kunt u bellen naar het secretariaat van de KNNV-CCFV, Bep Dynna van Marsbergen tel. 03417-51865

16 februari Jaarvergadering en gierzwaluwfilm van de Vogelwerkgroep Zoetermeer. Spreker iedereen en voorzitter Bob de Lange. Tijd 20.00 uur in het M.E.C. de Soete Aarde aan de van Leeuwenhoeklaan.

23 februari KNNV Zoetermeer start onder leiding van Ben Prins de zoekactie naar de eerste Hommelkoninginnen. Tijd 20.00 uur in het M.E.C. de Soete Aarde aan de van Leeuwenhoeklaan 15A.

25 februari Vogelwerkgroep Zoetermeer. Excursie naar de Hoge Veluwe/Museonder Arnhem. Gids Arno van Berge Henegouwen. Tijd 8.00 uur parkeerterrein Meerzicht.

26 februari IVN Zoetermeer en omstreken. Excursie in het Westerparkmet als thema "park in winterdooi". Tijd 14.00 uur bij het Westpunt in het Westerpark.

8 maart Open avond van de plantenwerkgroep van KNNV Zoetermeer. De inventarisatieplannen voor het komende groeiseizoen zullen worden besproken. Tijd 20.00 uur in het M.E.C. de Soete Aarde aan de van Leeuwenhoeklaan 15A.

9 maart Vogelwerkgroep Zoetermeer. Lezing over roofvogels en uilen. Spreker Zomer Bruijn. Aanvang 20.00 uur plaats nog onbekend.

18 maart KNNV Zoetermeer. Bredenaturrexcursie in het Noord-Aa gebied. Onderwerpen die o.a. aan de orde komen zijn: natuurlijk beheer, vogels, mossen en korstmossen. Geschatte tijdsduur 2 uur. Tijd 14.00 uur bij restaurant het Aa-zicht.

25 maart Vogelwerkgroep Zoetermeer. Excursie naar "Rust en Vreugde" te Wassenaar. Tijd 8.00 uur parkeerterrein Zoetermeer.

26 maart IVN Zoetermeer en omstreken. Bezoek aan geitenkaasboerderij "Geertje". Tijd 11.00 uur bij restaurant Aa-zicht.

13 april Vogelwerkgroep Zoetermeer. Films, dia's en video's van Winfried van Meerendonkzullen worden vertoond. Spreker is Winfried van Meerendonk. Tijd 20.00 uur in het M.E.C. de Soete Aarde aan de van Leeuwenhoeklaan 15A.

20 april KNNV Zoetermeer. Lezing over de vleermuizen in Zoetermeer. Sprekers Peter Lina en Agnes van der Linden. Ingegaan zal worden op de biologie, bedreiging en bescherming van vleermuizen en op de resultaten van Zoetermeers onderzoek tot nu toe. Tijd 20.00 uur in het M.E.C. de Soete Aarde aan de van Leeuwenhoeklaan 15A.

CURSUSSEN

Woensdag 8 maart op de open avond van de plantenwerkgroep, van de KNNV zoetermeer, zal worden nagegaan of er in de periode april-september een vervolgcursus komt voor beginnende floristen, die de basiscursus gevolgd hebben. Basiskennis van de drie zoekkaarten wordt bekend veronderstelt. Heeftu belangstelling, meldt u dan vast aan bij Tilly Kester tel. 079-168650 (M.E.C.)

De Vogelwerkgroep start een basiscursus "Vogels zien en herkennen" op 16 maart in het M.E.C. de Soete Aarde aan de van Leeuwenhoeklaan 15A. De voorlopig vastgestelde vervolgdagen zijn 23 en 30 maart. Verdere informatie Heleen van der Ark tel. 079-166674. Van harte aanbevolen!

26 NAMEN

Bestuur Jan Parmentier, voorzitter
(169210)
Annet de Jong, plaatsvervangend
voorzitter (422924)
Tilly Kester, secretaris
Hans Bieze, penningmeester (421351)
Johan Vos, natuurhistorische secretaris
Els Prins, plaatsvervangend
natuurhistorische secretaris (01793-1749)

REDACTIE KWARTAAL BERICHT

Taeke M. de Jong
Marsmanhove 2
2726 CM Zoetermeer
telefoon:
werk:015-785965
thuis:079-516599

Jeroen Voogd,
Berglaan 96
2716 EE Zoetermeer
079-213152

Kopij kan op deze adressen worden
ingeleverd in getypte vorm of op floppy
(platte DOS-tekst of WP 5.1).

Typ soortnamen met kleine letters! Het
woord "mens" wordt immers ook niet met
een hoofdletter geschreven. Je kunt ook
een afspraak met Taeke maken om samen
een verhaal te maken. Vooral ervaringen
uit het Zoetermeerse verleden vallen bij
hem in goede aarde. Je kletst onder het
genot van een kop koffie wat voor je uit en
naast je zie je bij Taeke op de laptop een
verhaaltje ontstaan dat je kunt controleren
en wijzigen waar je bij zit.

Inleverdatum geschreven kopij
aprilnummer: 31 maart 1994 bij Jeroen
Voogd. Kopij op floppy kan nog tot 23 april
bij Taeke de Jong worden ingeleverd.

27 REGISTER

abraxas grossulariata	22
abrostola triplasia	22
acronycta aceris	22
agaricus bitorquis	13,15
agaricus subperonatus	13,14,15
amanita citrina	15
amanita fulva	15
amanita muscaria	15
amanita pantharina	15
amanita phalloides	15
amanita rubescens	15
amerikaanse zwaardschede	21
armillariella bulbosa	15
armillariella mellea	15
atalanta	11
bijenorchis	7
bjerkandera adusta	15
bjerkandera fumosa	15
bolbitius vitellinus	14,15
boletus edulis	15
braakrussula	14
brakwaterkokkels	21
broze russula	13
bruin blauwtje	11
bruinzandoogjes	11
calocera cornea	15
chondrostereum purpureum	15
cicophyllum commune	14
clavulina cinerea	15
clavulina cristata	15
clitocybe infundubuliformis	15
clitocybe metachroa	15
clitocybe phyllophila	15

conocybe percincta	15	inocybe squamata	17
conocybe tenera	15	kelkjesbekerzwam	13
coprimus disseminatus	15	klein geaderd witje	11
coprimus hemerobius	15	klein koolwitje	11
coprinus atramentarius	16	kleine zandkool	7
coprinus comatus	16	kokkel	20
coprinus hemorobius	13	laccaria amethystina	17
coprinus lagopus	16	laccaria laccata	17
coprinus micaceus	16	lactarius blennius	17
coprinus plicatilis	13,16	lactarius circellatus	17
cortinarius obtusus	16	lactarius necator	17
dacrymyces stillatus	16	lactarius pubescens	17
daedaleopsis confragosa	13,14,16	lactarius quietus	17
dagpauwogen	11	lactarius subdulcis	17
dodemansvingers	13	lactarius torminosus	17
dooiergele mestzwam	14	langemannia gigantea	17
draadsteelmycena	13,14	lepiota aspera	17
entoloma nidorosum	16	lepista nuda	17
fistulina hepatica	16	lepista personata	14,17
flammulina velutipes	16	leucania impura	22
fomes fomentarius	16	lievelingen	11
franjechampion	13,14	lomaspilis marginata	22
franjevlekplaat	13	lyophyllum decastes	17
galerina vittaeformis	14,16	mamestra oleracea	22
gamma-uiltje	11	mamestra persicariae	22
ganoderma applanatum	16	marasmius oreades	17
gevoorde inktzwam	13	marasmius rotula	17
gewone beurszwam	13	marasmius urens	17
grote groene sabelsprinkhaan	11	marasmius wynnei	17
grote paarssteelschijnridder	14	melanoleuca melaleuca	17
hebeloma crustuliniforme	16	meripilus giganteus	17
hebeloma mesophaeum	16	mossel	21
hebeloma sacchariolens	16	muiltje	21
helvella crispa	16	mycena adonis	13,17
helvella lacunosa	16	mycena alcalina	17
hirneola auricula-judae	16	mycena corticola	14,17
hooibeestje	11	mycena filopes	13,14,17
hygrophorus conicus	16	mycena galericulata	18
hyphilare lithargyria	22	mycena polygramma	14,18
hypholoma fasciculare	16	mycena pura	18
hypoxylon ferrugineum	16	naucoria escharoides	18
icarusblauwtje	11	nonnetjes	21
inocybe fastigiata	16	ochropleura plecta	22
inocybe geophylla var. lilacina	16	oligia latrumcula	22

<i>oligia strigilis</i>	22	<i>russula fragilis</i>	13
<i>ophistograptis luteolata</i>	22	<i>russula gracillima</i>	13,19
<i>oranjerode stropharia</i>	13	<i>russula mairei</i>	19
<i>otidea onotica</i>	18	<i>russula ochroleuca</i>	19
<i>oudemansiella mucida</i>	18	<i>russula rosea</i>	19
<i>oudemansiella radicata</i>	18	<i>russula solaris</i>	19
<i>panaeolus sphinctrinus</i>	13,18	<i>russula sororaria</i>	19
<i>parastichtis basilinea</i>	22	<i>russula xerampelina</i>	19
<i>parastichtis obscura</i>	22	<i>rutstroemia firma</i>	13,19
<i>parastichtis rurea</i>	22	<i>schizophyllum commune</i>	19
<i>paxillus involutus</i>	18	<i>schizopora paradoxa</i>	19
<i>peksteel</i>	13	<i>scopula conjugata</i>	23
<i>peziza vesiculosa</i>	18	<i>scotia exclamationis</i>	21,23
<i>phaeobulgaria inquinans</i>	18	<i>scotia puta</i>	23
<i>pholiota alnicola</i>	18	<i>scotia segetum</i>	23
<i>pholiota squarrosa</i>	18	<i>sierlijke russula</i>	13
<i>platte slijkschelp</i>	21	<i>snuitvlinder</i>	21
<i>plusia chrysitis</i>	22	<i>sterha aversata</i>	23
<i>polyporus badius</i>	13,18	<i>straatchampion</i>	13
<i>polyporus squamosus</i>	18	<i>straatliefdedegras</i>	7
<i>psathyrella candolleana</i>	18	<i>streepsteelmycene</i>	14
<i>psathyrella gracilis</i>	18	<i>stropharia aurantiaca</i>	13,19
<i>psathyrella microrhiza</i>	18	<i>stropharia cyanea</i>	14,19
<i>psathyrella pennata</i>	18	<i>suillus bovinus</i>	19
<i>psathyrella velutina</i>	18	<i>tepelhoorns</i>	21
<i>psilocybe rhombispora</i>	18	<i>tethea ocularis ocularis</i>	23
<i>pterostoma palpina</i>	21	<i>tethea ocularis franki</i>	23
<i>pyralis farinalis</i>	22	<i>tortrix viridana</i>	23
<i>pyrausta olivalis</i>	22	<i>trametes gibbosa</i>	19
<i>ramaria aurea</i>	18	<i>trametes hirsuta</i>	14,19
<i>ramaria formosa</i>	18	<i>trametes versicolor</i>	19
<i>ramaria stricta</i>	18	<i>tremella mesenterica</i>	19
<i>rhyacia ditrapezium</i>	22	<i>tricholoma sulphureum</i>	19
<i>rhyacia rubi</i>	21,22	<i>tricholoma ustale</i>	19
<i>rhyacia triangulum</i>	22	<i>trigonophora meticulosa</i>	23
<i>roodporiehoutzwam</i>	13,14	<i>tubaria furfuracea</i>	19
<i>roze mycena</i>	13	<i>valse kopergroenzwam</i>	14
<i>ruig elfenbankje</i>	14	<i>volvariella speciosa</i>	20
<i>russula claroflava</i>	18	<i>volvariella speciosa var. speciosa</i>	13
<i>russula cyanoxantha</i>	19	<i>waaiertje</i>	14
<i>russula emetica</i>	19	<i>xantorrhoë fluctuata</i>	23
<i>russula fellea</i>	19	<i>xantorrhoë spadicearia</i>	23
<i>russula foetens</i>	19	<i>xerocomus chrysenteron</i>	20
<i>russula fragilis</i>	19	<i>xylaria hypoxylon</i>	20

xylaria longipes	13,2
zwartsprietdikkopjes	11
zanclognata tarsipennalis	23

IK WIL OOK LID WORDEN

Ondergetekende,

.....Naam

.....Adres

.....postcode

.....telefoon

0 geeft zich op als lid van de KNNV-
Zoetermeer

0 wil graag nader geïnformeerd worden
over de KNNV

Lidmaatschap: fl 50,- per jaar, inclusief
abonnement op Natura.

Huisgenootleden: fl 25,- per jaar.

Dit formulier kunt U inleveren bij of
toezenden aan:

Jan Parmentier
Regentessestraat 8
2713 EM Zoetermeer

of aan:

Annet de Jong
Gaffelaarkade 2
2725 CD Zoetermeer